

Advies aan de gemeente Oss

THE GLOBAL GOALS

IVN Oss 50 jaar

ivn natuur
educatie

Inhoud

1. Waarom dit advies?	3
2. Nationaal dashboard biodiversiteit	4
3. Biodiversiteit Maas: Koers houden...met extra inspanning	5
4. Biodiversiteit polders: Doel raakt uit zicht	9
5. Biodiversiteit De Maashorst: Extra inspanning nodig	17
6 Biodiversiteit bebouwde kom: Extra inspanning nodig	23
7 Biodiversiteit en Overheid	27
8 Advies aan gemeente Oss	30

1 Waarom dit advies?

IVN Oss brengt de natuur dicht bij mensen.....en organisaties en overheden. Wij verzamelen én verspreiden onze kennis in de verwachting dat dit bijdraagt aan behoud van de natuur. IVN Oss bestaat 50 jaar. Een goed moment om te reflecteren op “alles wat bloeit en ons altijd weer boeit” in onze gemeente.

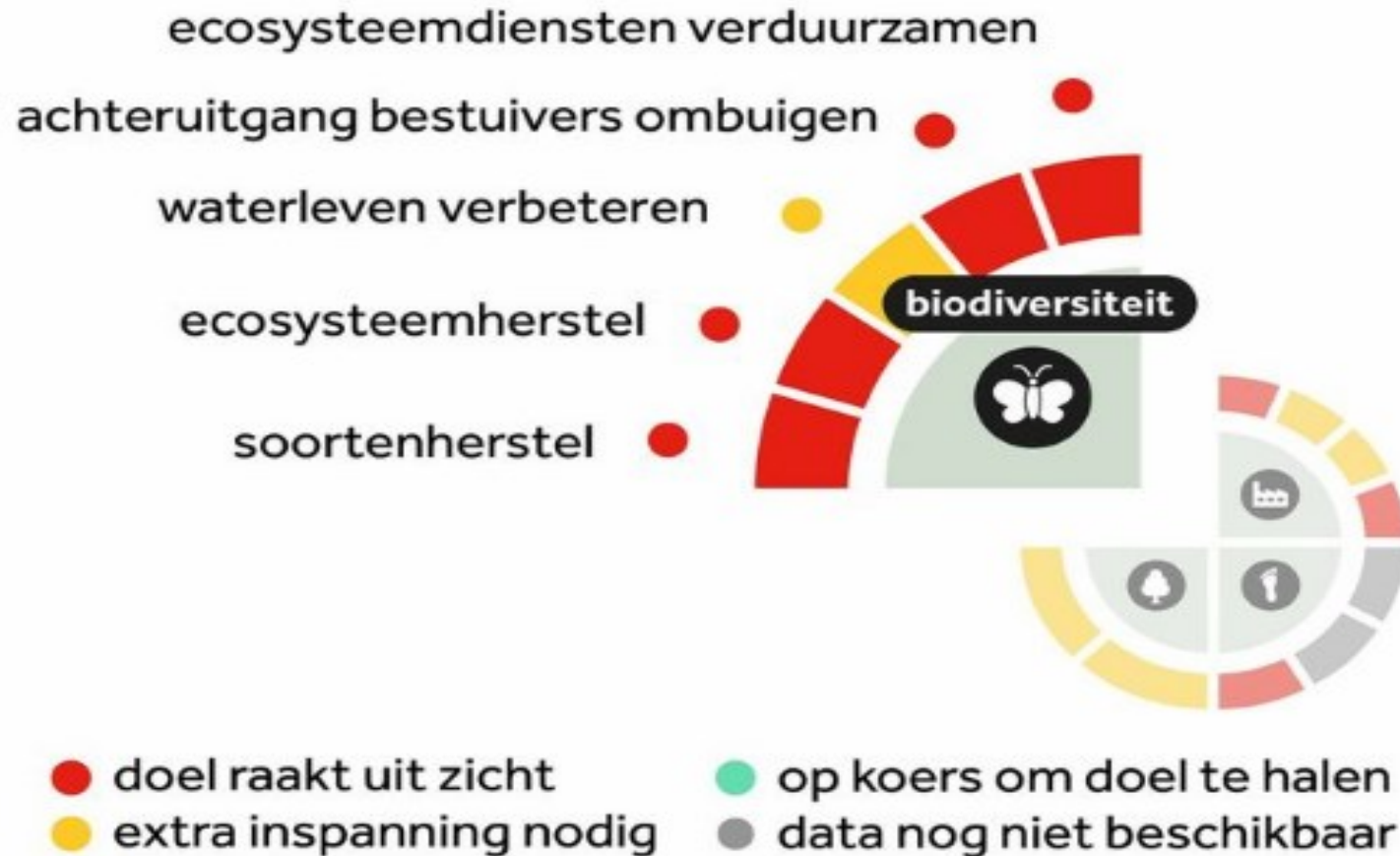
Wij geven de natuur een stem. Centraal daarin staat biodiversiteit. Biodiversiteit is een samenvoeging van de woorden 'biologisch' en 'diversiteit'. Ecosystemen cq gemeenschappen van planten, dieren én mensen zijn veerkrachtiger en stabiel met grote biodiversiteit.

Mondiaal vormen klimaatverandering én afname dramatische afname biodiversiteit de grootste bedreigingen voor de mensheid.

Hoe gaat het met de biodiversiteit in Oss? Wat adviseren wij de gemeente om te doen om de global goals te halen, die u nastreeft? Antwoorden op deze vragen staan in dit boekwerkje, gebaseerd op onze bijdrage in het Symposium Natuur Nu! op 25 oktober ter gelegenheid van ons jubileum.

2 Nationaal dashboard biodiversiteit

Biodiversiteit

bron: Nationaal Dashboard Biodiversiteit

NOS

natuur
educatie

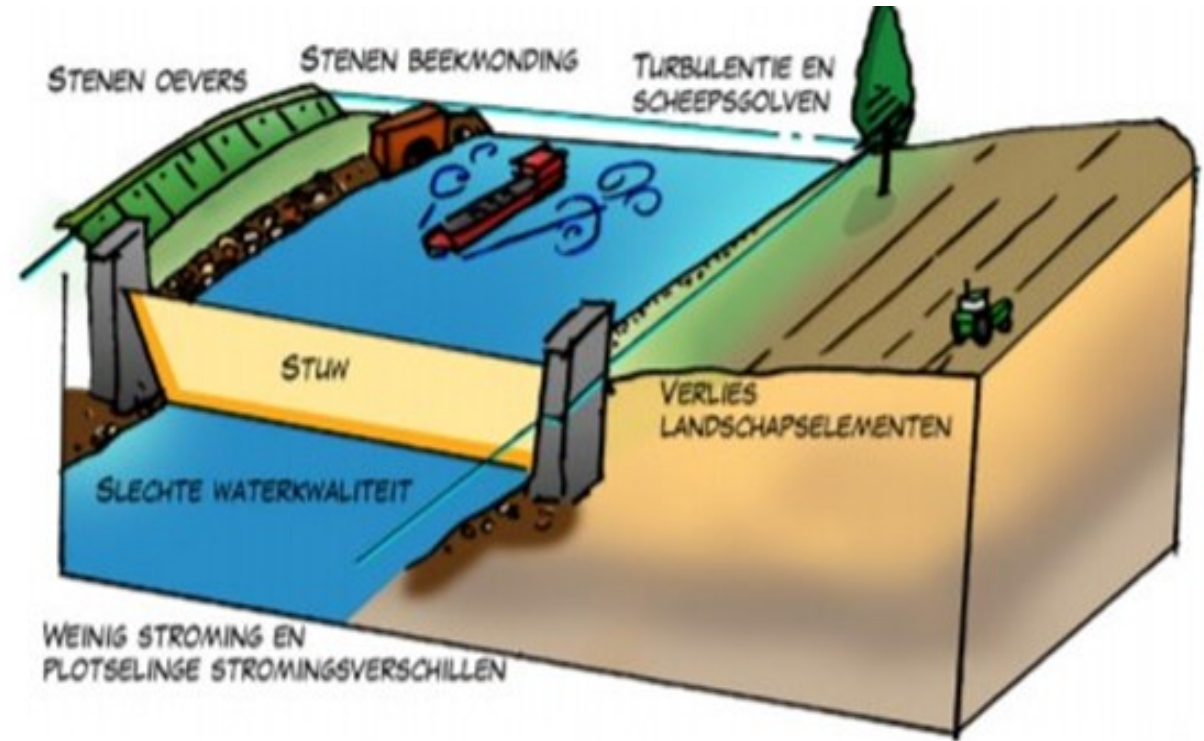
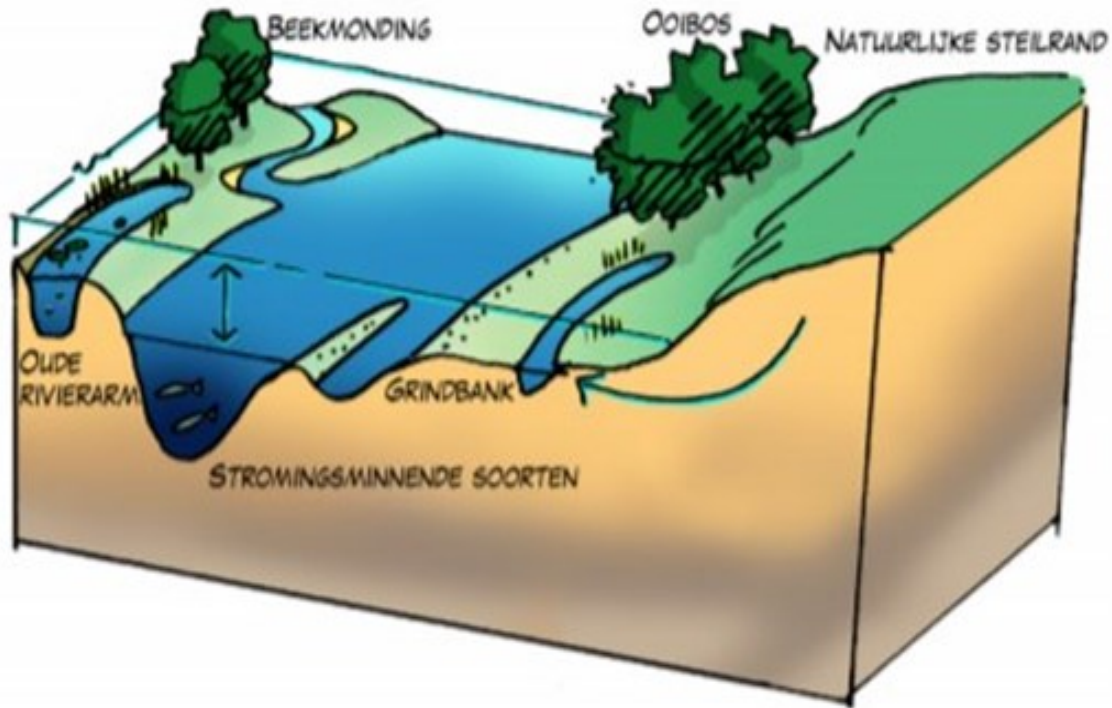
3 Biodiversiteit en de Maas: Koers houden met extra inspanning

Meanderende Maas verdwijnt in 1932

Teruggang biodiversiteit

Meanderende Maas keert terug in 2030

Herstel biodiversiteit

Natuurlijke overgangen: hoog/laag, klei/zand, nat/droog en diep/ondiep leiden tot toename in onder andere in de Hemelrijkse Waard in paar jaar:

- Flora: Het aantal bijzondere plantensoorten is gegroeid van 1 naar ruim 20
- Fauna: Winst geboekt bij broedvogels, libellen, kikkers en zoogdieren als bever en das

Echter..... de waterkwaliteit voldoet niet aan de normen Kaderichtlijn Water en remt toename biodiversiteit

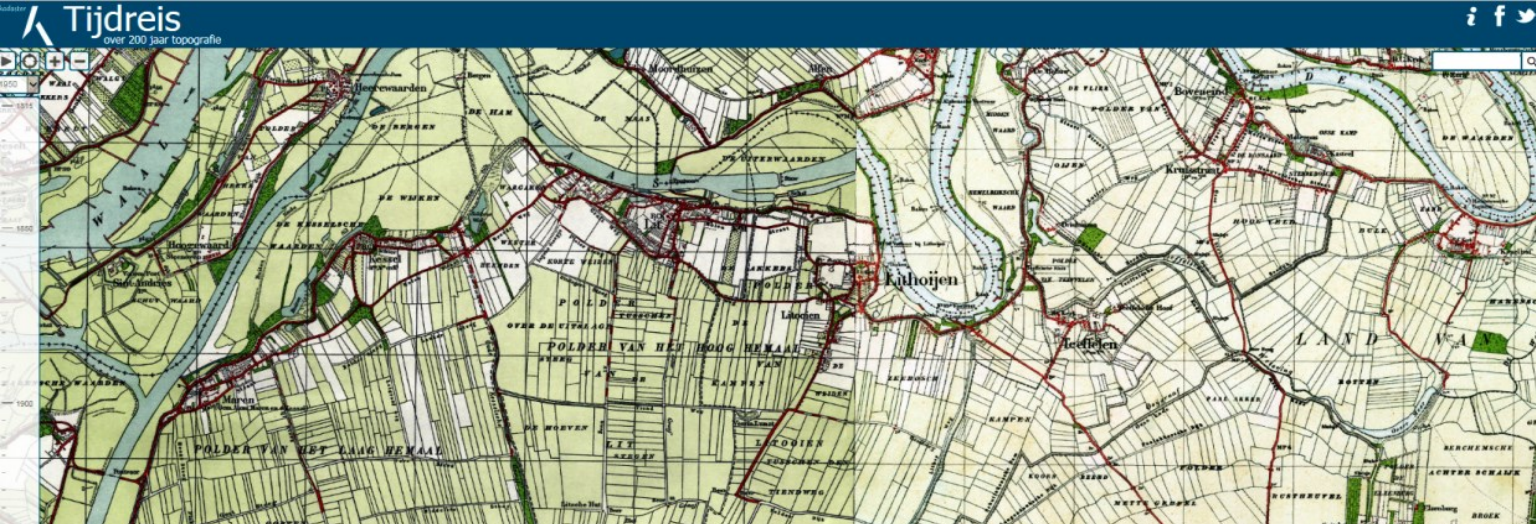
4 Biodiversiteit en de polders: Doel raakt uit zicht

Biodiversiteit voor sluiting Beerse Overlaat

- Wateroverlast gevaar voor de veiligheid mens en dier met grote economische schade
- Grote biodiversiteit door plas dras, hoog waterpeil, slootjes (veel eendenkooien)

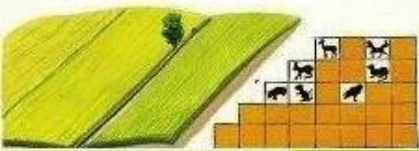
Door sluiting Beerse overlaat en
ruilverkaveling ingericht voor
intensieve landbouw.... ten koste
van biodiversiteit

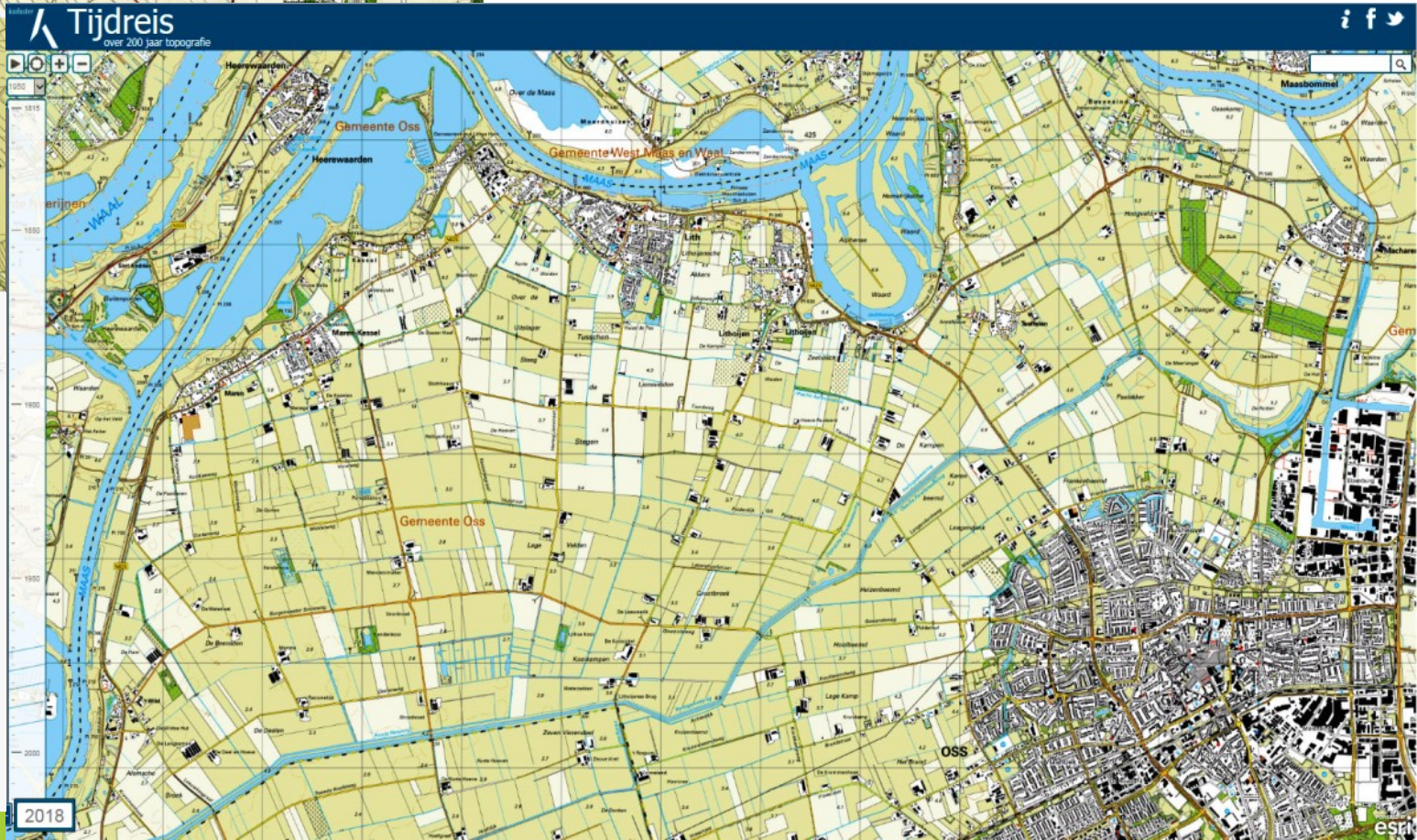
Zoveel leven had ons
boerenlandschap 70 jaar
terug

Dit was er 40 jaar terug
nog van over.....

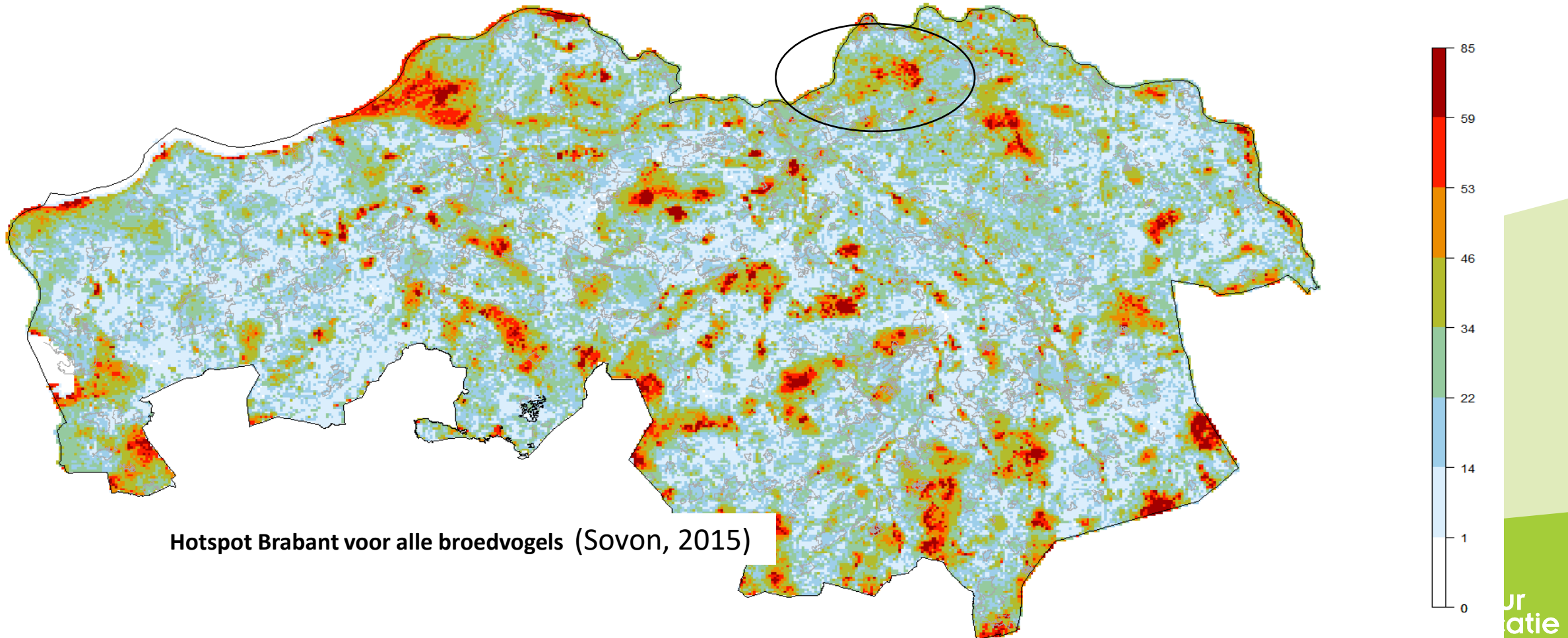

en dit 20 jaar terug.....

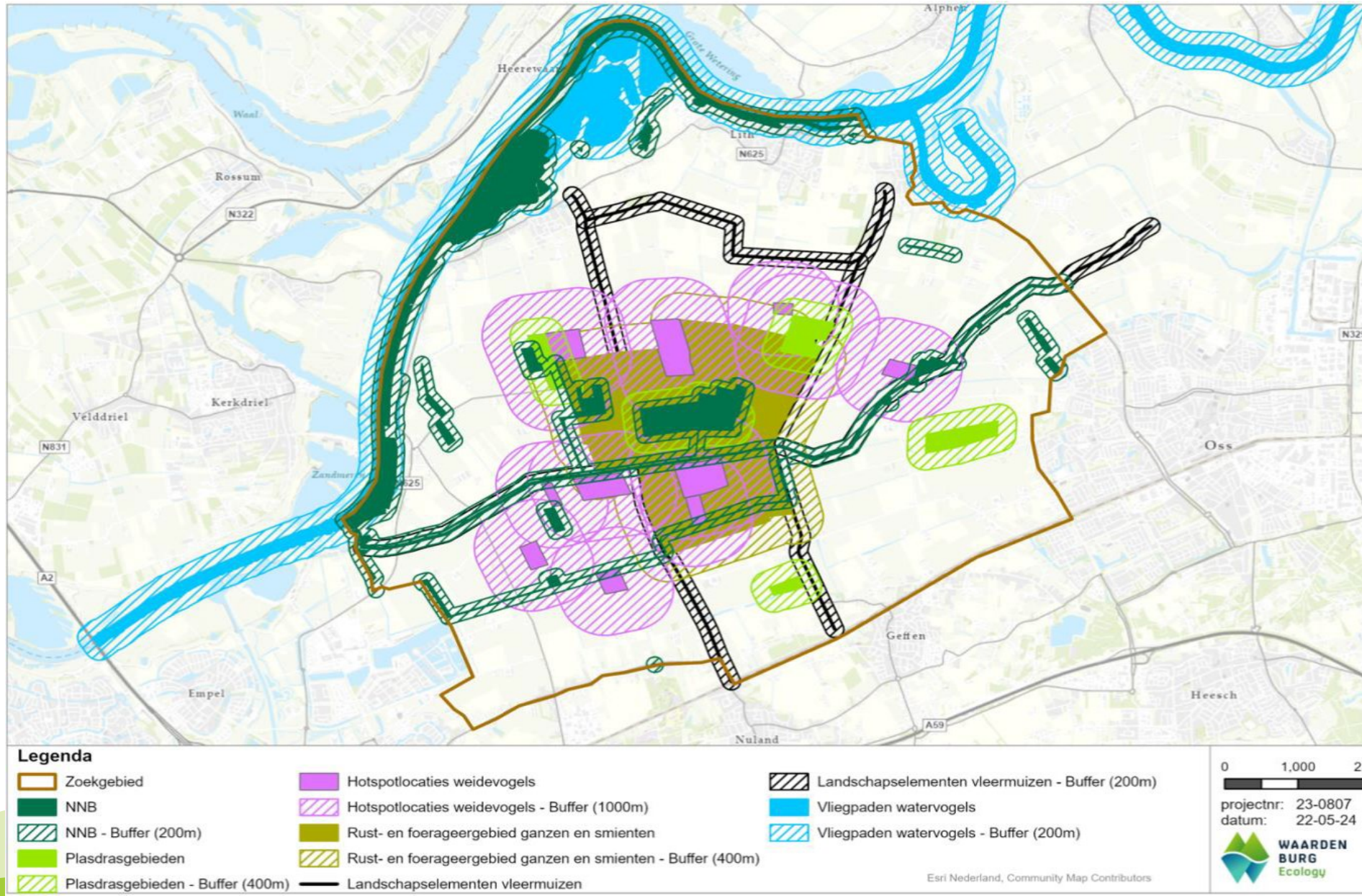

Polders toch Hotspot bedreigde weide- en trekvogels in Brabant

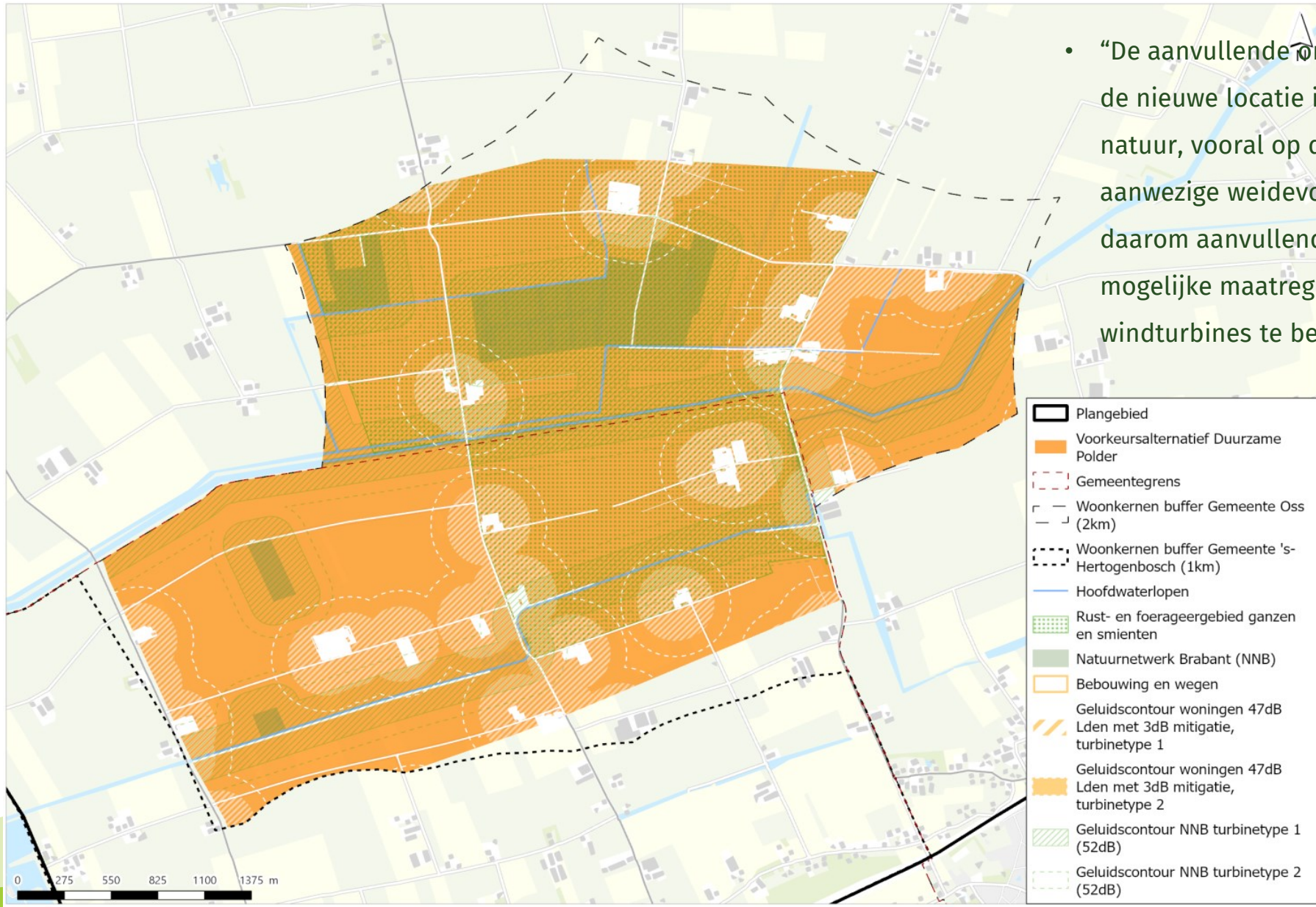
Inspanningen boeren, vrijwilligers, Brabants Landschap etc!

Huidige situatie weide/trekvogels

Voorkeursalternatief windturbines grote bedreiging voor een “duurzame polder”

- “De aanvullende onderzoeken laten zien dat de nieuwe locatie invloed kan hebben op de natuur, vooral op de in het gebied aanwezige weidevogels. De gemeente laat daarom aanvullend onderzoek doen naar mogelijke maatregelen om de impact van de windturbines te beperken.”

Koerswijziging nodig om doel te halen

Voorstel nieuw evenwicht tussen landbouw en natuur

Wat ?

Het aantal inheemse soorten planten en dieren is met minstens 40% toegenomen
Staat van instandhouding voor beschermde soorten is 30% verbeterd

Hoe ?

1. Minimaal 10% dooradering met groenblauwe structuren
Forse toename kruidenrijk gras en plas-dras
2. Waterkwaliteit voldoet van Kader Richtlijn Water
Peilverhoging van grond- en oppervlaktewater
3. Landbouwbodems met veel bodemleven
(Nationaal Programma Landbouwbodems (NPL))
4. Geen windmolens

Zie ook BOUWSTEEN NATUUR en LANDSCHAP DUURZAME POLDER
van IVN Oss en IVN 's-Hertogenbosch

Fijnmazig groen-blauw netwerk (schets)

5 Biodiversiteit en de Maashorst: Extra inspanning nodig

Ontwikkeling biodiversiteit Maashorst

Voor 1980 beperkte biodiversiteit

- Versnipperde monotone naaldhoutakkers met lage biodiversiteit.

Na 1980 Vergroten biodiversiteit

- bosomvorming naar loofbomen
- begrazing voor openheid en variatie
- versnippering verminderen en aankoop grond
- Opzetten grondwater/wijstherstel

Resultaat 1232 planten- en diersoorten:

- Toename vogels als raaf, grauwe klauwier en vinkensoorten
- Toename watersoorten als libellen
- **Afname** plantensoorten en insecten

Raaf

Witsnuitlibel

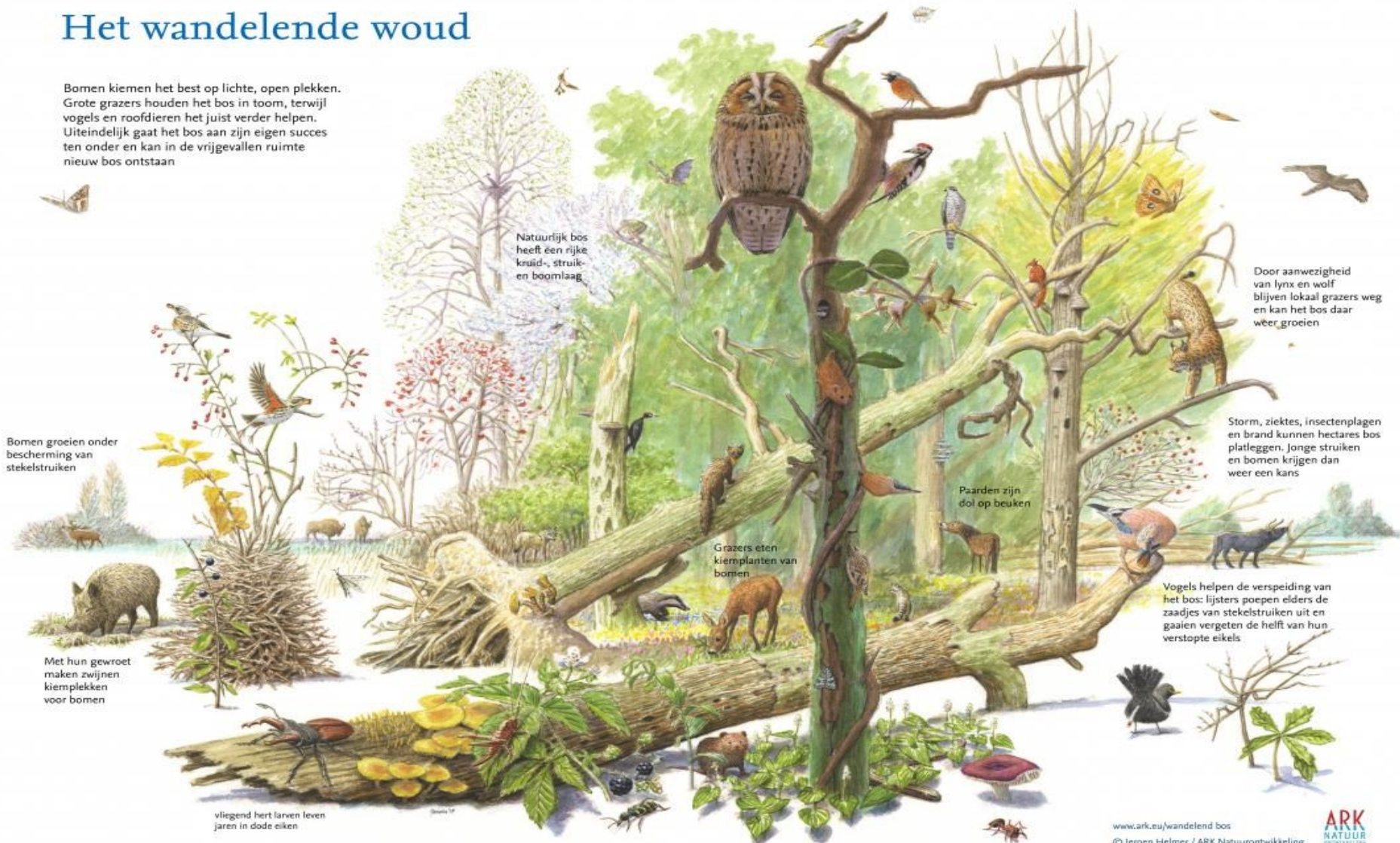

Grauwe klauwier

Maashorst Boscysteem met hogere biodiversiteit

Het wandelende woud

Bomen kiemen het best op lichte, open plekken. Grote grazers houden het bos in toom, terwijl vogels en roofdieren het juist verder helpen. Uiteindelijk gaat het bos aan zijn eigen succes ten onder en kan in de vrijgevallen ruimte nieuw bos ontstaan

Natuurlijk bos heeft een rijke kruid-, struik- en boomlaag

Door aanwezigheid van lynx en wolf blijven lokaal grazers weg en kan het bos daar weer groeien

Storm, ziektes, insectenplagen en brand kunnen hectares bos platleggen. Jonge struiken en bomen krijgen dan weer een kans

Paarden zijn dol op beuken

Grazers eten kiemplanten van bomen

Vogels helpen de verspreiding van het bos: lijsters poepen elders de zaadjes van stekelstruiken uit en gaaien vergeten de helft van hun verstopte eikels

Bomen groeien onder bescherming van stekelstruiken

Met hun gewoet maken zwijnen kiemplekken voor bomen

vliegend hert larven leven jaren in dode eiken

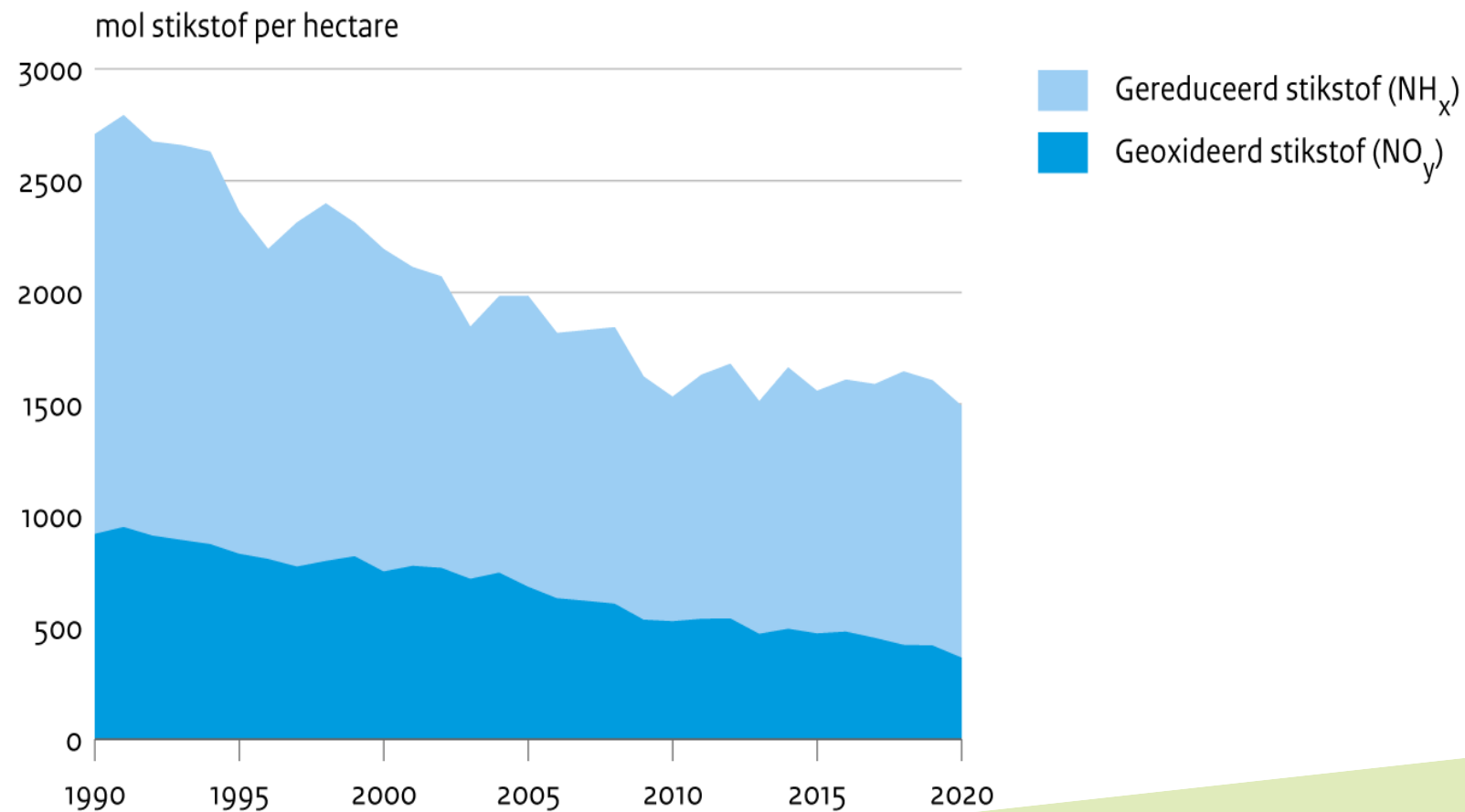
www.ark.eu/wandelend-bos

© Jeroen Helmer / ARK Natuurontwikkeling

ARK
NATUURONTWIKKELING

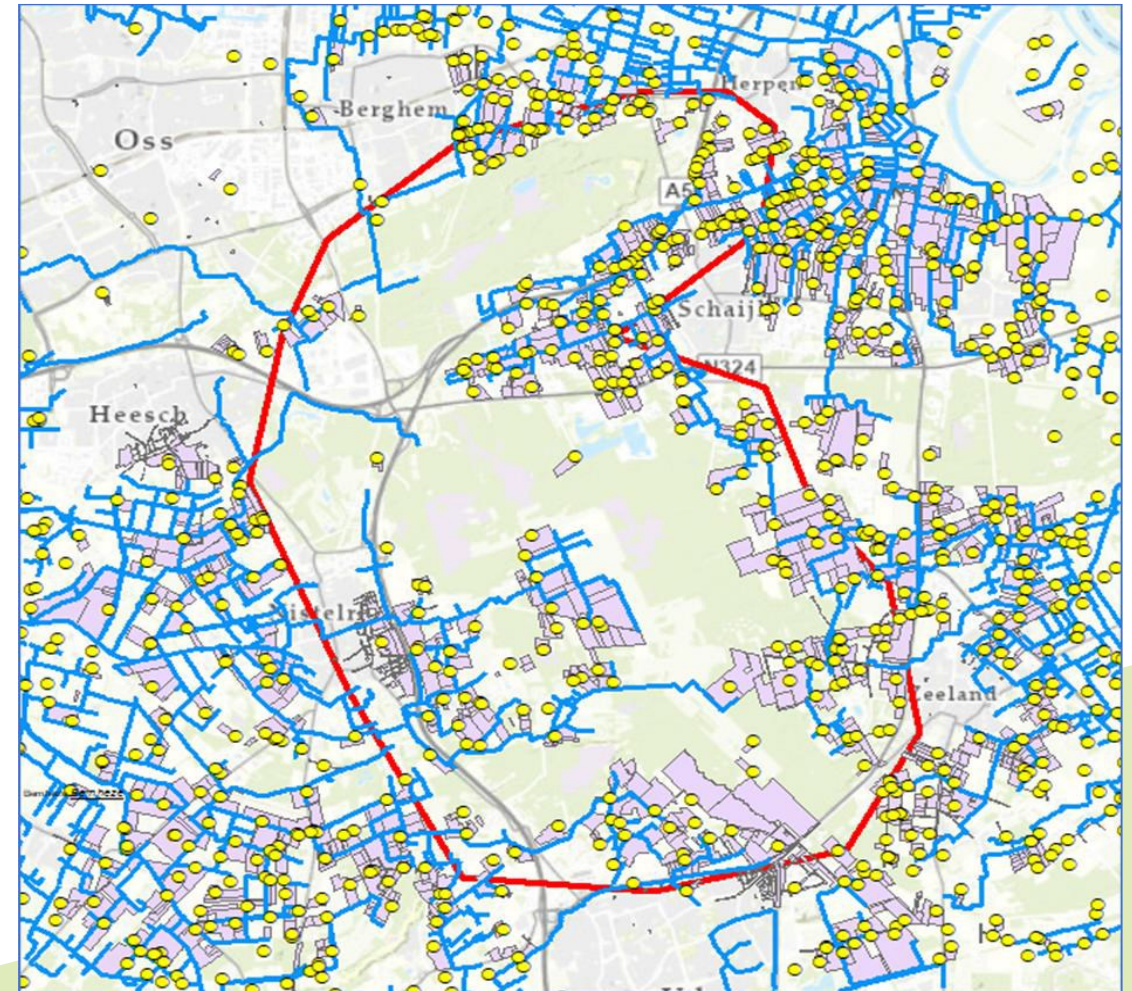
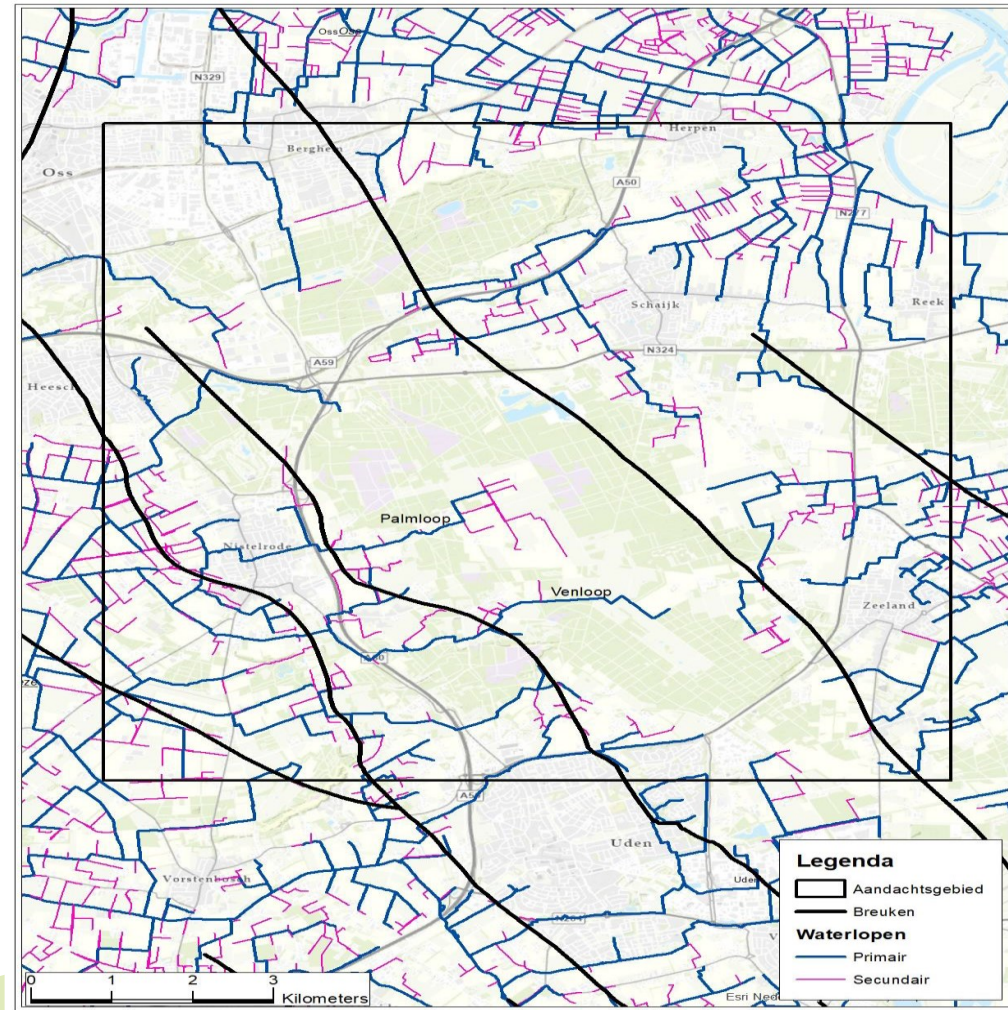
Afname stikstofdepositie stagneert

Stikstofdepositie

Bron: RIVM 2022

Verdroging door waterlopen, putten, beregening en verstedelijking

*Paars: Percelen waar in grondwatermodel Maashorst mogelijkheid voor beregening uit grondwater wordt verondersteld.
Geel: locaties beregeningsputten*

Geohydrologisch onderzoek en maatregelenkaart De Maashorst
6 maart 2023

Haskoning Eindrapport

Toename biodiversiteit alleen door aanpak milieuproblemen

milieuproblemen	Kritische waarde (1)	Huidige waarde (1)	Extra stappen richting kritische waarde nodig
Verdroging	Natuurlijke situatie... 1900	0.5-2 M lager dan 1900	0.2/ 0.5 m streven te weinig
Stikstof	Tussen 571 mol /ha/jr. (vennen) tot 1271 mol/ha/jr. (vochtige heide)	+ - 1250/1900 mol N per hectare per jaar 2020	Flinke afname in verleden Lijn doortrekken!!! Cumulatie stikstof in bodem vergroot urgentie
Bron: Ibep2023 (1)			

6 Biodiversiteit in de bebouwde kom: extra inspanning nodig

Biodiversiteit bebouwde kom

Huidige situatie

- Biodiversiteit steden groter dan in buitengebied door meer variatie in leefomstandigheden en minder bestrijdingsmiddelen
- Beheer openbare ruimte door Oss steeds natuurvriendelijker
- Particuliere tuinen verhardten helaas

Wat is nodig?

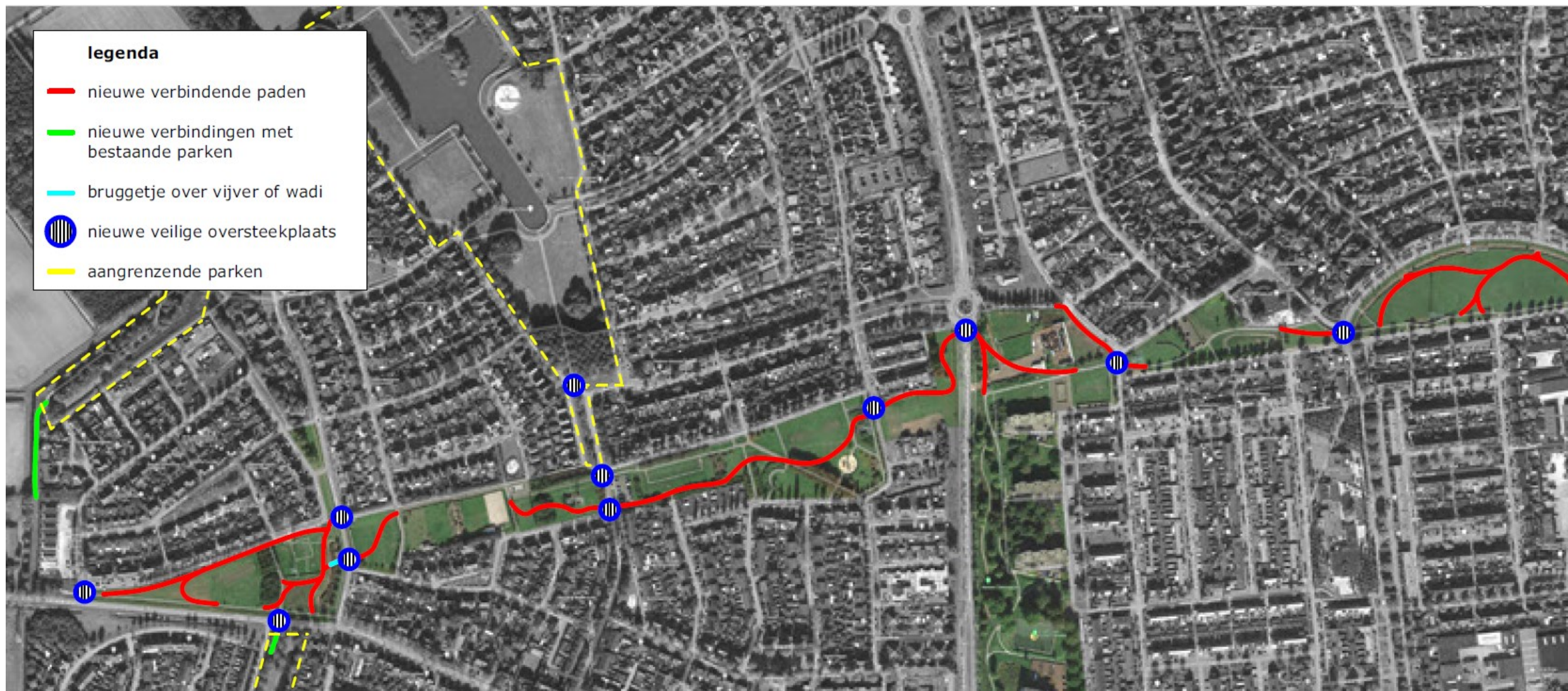
- Meer groenblauwe dooradering en stad-land overgangen nodig voor grotere biodiversiteit houdt ook geluid tegen, zuivert de lucht, zorgt voor verkoeling en houdt regenwater vast
- Concentratie en meer zonnepanelen en windmolens nodig binnen of in aansluiting op bebouwde omgeving (afweging zonneladder)

Bron Stadseboeren Oss

Voorbeeld: Noorderpark

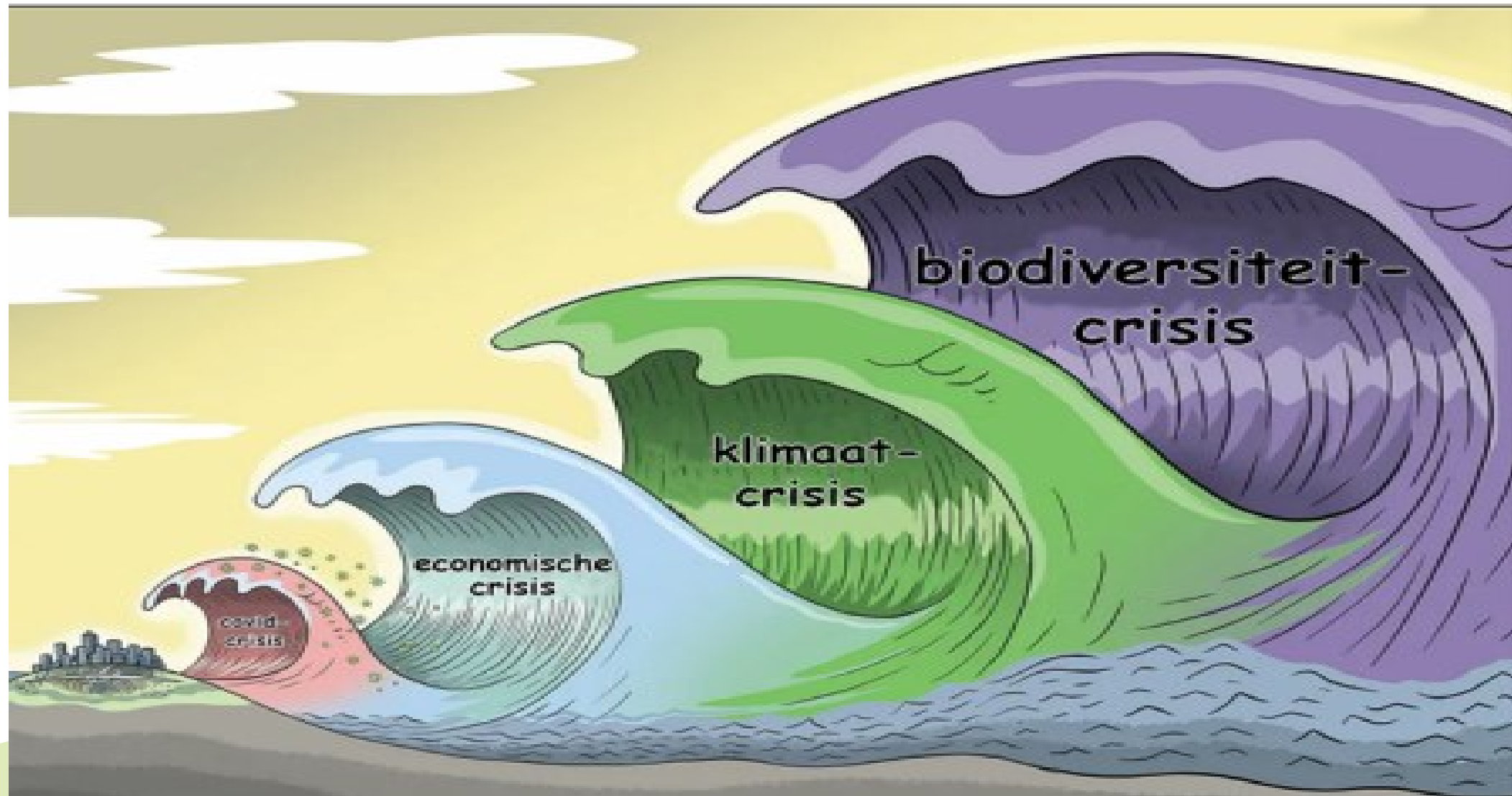
Voorbeeld verbinding Maashorst/Meanderende Maas

Uitsnede van de Ambitiekaart: Herperduin-Maas (via Erdijk/Munse Wetering)

7 Biodiversiteit en overheid

Figuur bron: SER, adaptatie van originele cartoon door MacKay, G.

Hete aardappel wordt doorgeschoven

- Biodiversiteit in Oss staat onder druk.
Benodigde aanpak verschilt per gebied
- Op *lange* termijn ambitieuze beleidsdoelstellingen door alle overheden
- Op *korte* termijn beleid echter veel studie, veel overleg, veel schijnoplossingen, weinig ambitie, weg van de minste weerstand, vrijblijvendheid etc
- Spanning tussen (internationale) wetgeving en beleid:
juridisering en politisering is geen oplossing

7 Dashbord biodiversiteit Oss en beleid

Knoppen om aan te draaien	Wie draait aan de knoppen?			
	gemeente	waterschap	provincie	rijk
De uiterwaarden van de Maas				
Project "Meanderende Maas"				
Waterkwaliteit Maas				
De polders				
Groenblauwe structuren met toename kruidenrijk gras en plas-dras.				
Goede waterkwaliteit				
Peilverhoging van grond- en oppervlaktewater				
landbouwbodems met veel bodemleven				
De Maashorst				
Ontwikkeling bosecosysteem				
stikstof				
verdroging				
De bebouwde kom				
Blauw groene dooradering				
Concentratie en meer zonnepanelen en windmolens nodig conform zonnelader				

stoplicht	Beleid:
	Op koers
	Extra inspanning nodig
	doel raakt uit zicht
	nvt

8 Advies aan gemeente Oss

Vergroten biodiversiteit	Op koers Global Goals Gemeente Oss ?	Actielijst	 THE GLOBAL GOALS
De uiterwaarden van De Maas			
Project Meanderende Maas		Doorgaan op de ingeslagen weg	
Waterkwaliteit Maas		Aandringen bij waterschap, provincie en rijk op behalen criteria KRW	
De polders			
Groenblauwe structuren met toename kruidenrijk gras en plas-dras.		Geen windmolens in hotspots weide/trekvogels. Aandringen bij waterschap en provincie voor aanleg meer groenblauwe structuren. Zie projectenlijst IVN/SLO	
Goede Waterkwaliteit		Aandringen bij waterschap, provincie en rijk op behalen criteria KRW	
Peilverhoging van grond- en oppervlaktewater		Aandringen bij waterschap en provincie op peil verhoging	
landbouwbodems met veel bodemleven		Aandringen bij landbouwers en rijk te streven naar duurzame bodems	
De Maashorst			
Ontwikkeling bosecosysteem		Doorgaan op de ingeslagen weg	
stikstof		Bij vergunningverlening in overleg met de provincie eisen stekken aan stikstofemissie	
verdroging		Verdroging door bebouwde kom verminderen. Samen met waterschap extra maatregelenpakket	
De bebouwde kom			
Blauw groene dooradering		Zie projectenlijst IVN/SLO	
Concentratie en meer zonnepanelen en windmolens nodig conform zonnelader		Vergroten inspanning	

Aanvalsplan groen-blauwe dooradering	De ambitie van Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel is om 10% groen-blauwe dooradering te realiseren in het landelijk gebied. Het gaat daarbij vooral om lijnvormige elementen zoals hagen, houtsingels, hakhoutbosjes, griendjes, (knot)bomenrij, elzensingels etc., en ook om poelen, natuurvriendelijke oevers, rietzoom, smalle sloten etc. passen in dit beeld. In het Osse buitengebied liggen volop kansen (laaghangend fruit genoemd) om hier na inventarisatie van het gebied een flinke start mee te maken. Ook biedt het mogelijkheden om samen te werken met de Agrarische Natuurvereniging. (sluit ook aan bij Stila)
Projecten vanuit aanvalsplan groen-blauwe dooradering	Voor realisatie van een Natuurnetwerk Oss, projectmogelijkheden zoals: - EVZ Herpen-Keent verder ontwikkelen - EVZ Herperduin-Nuland (groene long) - cultuurhistorische dwarsdijken - waterwinbos Macharen - verbindingen tussen stad Oss en de Maas/uitloopgebieden rond bebouwde kom
Verhoging biodiversiteit in de bebouwde kom.	Oa met de Stadse Boeren mogelijkheden onderzoeken en plannen maken en uitvoeren voor stadslandbouw, bewonersparticipatie hiertoe ontwikkelen, gemeente faciliteert. Zoals ook het Noorderpark.
Spaanderstraatse Akkers Bos van Oss	Verdere ontwikkeling Bos van Oss in de Spaanderstraatse Akkers, aankoop van nog ontbrekende percelen ter completering van deze activiteiten in dit gebied
Bos van Oss	Verdere ontwikkeling van deelprojecten in het kader van Bos van Oss. Doel is uiteindelijk 20 ha nieuw bos ontwikkelen.
Bomen-herdenkingslocaties in diverse kernen	Met als voorbeeld het herinneringsbos van Landerij van Tosse en het Arboretum in Geffen ontwikkelen van dergelijke herinneringsbossen in overige kernen in het buitengebied. Mogelijk al inpassen in project Spaanderstraatse Akkers voor de kern Berghem
Voedselbossen	Stimuleren / ondersteunen burgerinitiatieven met betrekking tot aanleg voedselbossen

Hof van Oss	Ondersteunen ontwikkeling locatie Hof van Oss
Burgerparticipatie	Implementatie / borging / stimulering burgerparticipatie in het kader van de Omgevingswet.
Keent aansluiten bij Maasheggenlandschap	o.a. in het kader van dijkverbeteringsproject Ravenstein-Cuijk de nog aanwezige heggenstructuur nabij Keent restaureren en aansluiting zoeken bij het Maasheggengebied
Project Geffense Hoeve, invulling gebied tussen nieuwbouwwijk Geffens Veld en molen Zeldenrust	Afronding project Geffens Veld-Oss vwb gebied tussen nieuwbouwwijk Geffen 't Veld en molen Zeldenrust (project Geffense Hoeve)
Invulling zuidelijk gebied tussen arboretum en A59	Afronding project Geffens Veld – Oss vwb gebied tussen het huidige arboretum in Geffen en snelweg A 59 als natuurgebied ontwikkelen
Project Basiskwaliteit Natuur gem Oss	De Basiskwaliteit Natuur Oss conform het landelijke projectmodel in kaart brengen.
100.000 inwoners 100.000 bomen	Streven naar 100.000 bomen voor 100.000 inwoners. Elke inwoner heeft binnen 50 meter van zijn of haar woonlocatie zicht op een boom
Ervenplus	Aangesloten blijven bij het provinciale project ErvenPlus uitvoering bij Brabants Landschap en Landschapsbeheer Oss
Stila	Aangesloten blijven bij het provinciale project Stila uitvoering middels Brabants Landschap en Landschapsbeheer Oss
Vogelvluchtprojecten ook in Berghem Macharen Haren / Herpen Keent Koolwijk / Geffen	In vervolg op de Vogelvluchtprojecten Lithoijen, Lith Kessel , en Ravenstein Nieuwe projecten ontwikkelen in de kernen Megen / Haren / Macharen alsmede soortgelijke projecten initiëren in Berghem en Geffen

Beleef de natuur